

Deres ref: **Vår ref:** 2019/56416-1 **Arkivkode:** 30 **Dato:** 28.08.2019

Tolkningsuttalelse - Barneverntjenestens håndtering av en bekymringsmelding som gjelder barn som ikke er navngitt

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har blitt kjent med en problemstilling som handler om hvordan barneverntjenesten forholder seg til en bekymringsmelding som gjelder barn som ikke er identifisert ved navn. Direktoratet vil understreke at barneverntjenesten ikke uten videre kan henlegge en melding med henvisning til at den ikke navngir barnet eller barna som er omfattet av meldingen. Vi ønsker å presisere barneverntjenestens aktivitetsplikt og adgang til å innhente opplysninger fra andre instanser for å identifisere barnet eller barna som er omfattet av meldingen.

Det rettslige grunnlaget

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. Dette følger av barnekonvensjonen artikkel 3 og Grunnloven § 104. Barneverntjenesten er tillagt et særskilt ansvar for å beskytte barn mot alle former for omsorgssvikt og overgrep, jf. barnekonvensjonens artikkel 3 og 19.

Barneverntjenesten skal snarest, og innen en uke, gjennomgå meldinger som er kommet inn og vurdere om meldingen skal følges opp med en undersøkelse jf. barnevernloven § 4-2. Når barneverntjenesten mottar en bekymringsmelding som gir rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter kapittel 4 i barnevernloven, skal barneverntjenesten snarest undersøke forholdet, jf. barnevernloven § 4-3.

Hvis barneverntjenesten beslutter å åpne en undersøkelse inntre partenes rettigheter etter forvaltningsloven. Familien skal informeres om bakgrunnen for undersøkelsen og barneverntjenesten bør utarbeide en plan for undersøkelsen som gjennomgås med familien, se Retningslinjer til barneverntjenestens saksbehandling punkt 5.1.¹ Etter forvaltningsloven §§ 18 flg., har partene rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter for å kunne ivareta sine interesser i saken.

Dersom det er nødvendig, skal barneverntjenesten innhente opplysninger fra de instanser man antar kan bidra til å belyse innholdet i meldingen. Opplysninger skal så langt som mulig innhentes i samarbeide med

¹ Retningslinjer til barneverntjenestens saksbehandling punkt 5.1
<http://www.bufdir.no/Barnevern/Fagstotte/saksbehandlingsrundskrivet/#90>

foreldrene og eventuelt barnet selv. Sakens parter skal informeres om at pålegget gis og hva dette omfatter, med mindre dette kan hindre eller vanskeliggjøre at barneverntjenesten kan gi barnet tilstrekkelig hjelp, se barnevernloven § 6-4 fjerde ledd.

Barneverntjenestens taushetsplikt følger av barnevernloven § 6-7. Barneverntjenesten har likevel adgang til å formidle opplysninger til andre forvaltningsorganer, jf. forvaltningsloven § 13 b nr. 5 og 6, når det er nødvendig for å fremme barneverntjenestens oppgaver eller for å forebygge vesentlig fare for liv eller alvorlig skade for noens helse. Det følger av tredje ledd i bestemmelsen.

Barneverntjenesten kan innhente opplysninger fra folkeregisteret når det er nødvendig for utføre oppgaver etter barnevernloven, jf. barnevernloven § 6-4 b.

Det følger av § 3 i offentlighetsloven at saksdokumenter, journaler og lignende register er åpne for innsyn dersom ikke annet følger av lov eller forskrift.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets vurdering

Det er av avgjørende betydning for utsatte barn og unge at bekymringsmeldinger følges opp av den kommunale barneverntjenesten. Barneverntjenesten har plikt til å undersøke en sak når lovens vilkår er oppfylt. Barne- og Likestillingsdepartementet skrev i et brev fra 2006² at det i utgangspunktet må være opp til barneverntjenesten å finne frem til hensiktsmessige arbeidsmetoder for å avklare bekymringsmeldingen. Arbeidsmetodene må skje innenfor rammene av de saksbehandlingsregler som gjelder etter barnevernloven og forvaltningsloven. Departementet påpekte at barneverntjenesten ikke bare har en rett, men en plikt til å gjennomføre undersøkelser, og at de derfor ikke har anledning til å unnlate å igangsette en undersøkelse dersom lovens vilkår er oppfylt.

Åpnes det en undersøkelse, jf. barnevernloven § 4-3 må den rette seg mot bestemte personer. Utfallet av undersøkelsen anses som et enkeltvedtak og det inntreffer partsrettigheter etter forvaltningsloven.

Av hensyn til partenes rettigheter er det begrenset hvilke aktiviteter barneverntjenesten kan gjennomføre i meldingsfasen uten at det er åpnet en undersøkelse. På meldingsstadiet kan barneverntjenesten kontakte melder for å avklare innholdet i meldingen. Hvis barneverntjenesten derimot gjennomfører såkalte meldingsmøter med foreldre og melder, anses dette som en del av undersøkelsen, jf. brev fra departementet i 2006³ og tolkningsuttalelse fra Bufdir i 2016⁴. Barneverntjenesten kan derfor ikke innhente opplysninger fra andre instanser i forkant av en undersøkelse, for å vurdere om innholdet i meldingen gir rimelig grunn til å åpne en undersøkelse. Innhenting av opplysninger i en slik situasjon vil i realiteten være en del av undersøkelsen, og hensynet til partenes rettsikkerhet gjør at slik innhenting ikke kan skje som en del av meldingsavklaringen.

Spørsmålet er om barneverntjenesten kan gjennomføre andre aktiviteter, enn å kontakte melder, for å identifisere barnet eller barna når barneverntjenesten ut fra innholdet i meldingen vurderer at de har plikt å åpne en undersøkelse, jf. § 4-3.

I en slik situasjon må barneverntjenesten kunne bruke den kunnskapen de allerede har. Dersom innholdet i meldingen gjør at barneverntjenesten selv kan identifisere barnet eller barna meldingen omhandler, har de plikt til å undersøke saken nærmere når vilkårene etter § 4-3 er oppfylt. Barneverntjenesten har en

² Brev fra BLD til Fylkesmannen i Oslo og Akershus 18.10.2006 <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/prinsipputtalelser-og-fortolkninger/200600929.pdf>

³ Brev fra BLD til Fylkesmannen i Oslo og Akershus 18.10.2006 <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/prinsipputtalelser-og-fortolkninger/200600929.pdf>.

⁴ Bufdirs tolkningsuttalelse fra 06.03.2016 <http://www.bufdir.no/Bibliotek/RettsdataStartPage/Rettsdata/?grid=gBUFDIRz2D2016z2E03z2E06>

aktivitetsplikt og skal ivareta barnas interesser og rettigheter på alle stadier av saken. Barneverntjenesten kan derfor ikke uten videre henlegge meldingen med den begrunnelse at barnas identitet ikke fremgår av bekymringsmeldingen.

Barneverntjenesten må også kunne benytte seg av annen offentlig tilgjengelig informasjon, hvis det på den måten vil være mulig å finne barnet/barnas navn.

Det neste spørsmålet blir om barneverntjenesten kan kontakte en annen instans og om instansen har plikt til å gi ut informasjon som kan bidra til å identifisere barnet/barna.

Dersom barneverntjenesten kontakter andre instanser før det er opprettet en undersøkelsessak, vil andre instanser få informasjon om at barneverntjenesten ønsker å få identifisert et eller flere barn. Det vil bli kjent for en utenforstående instans at barneverntjenesten har mottatt en melding, uten at de som er direkte berørt av meldingen har fått informasjon om det. Dette gjør at kontakt med andre instanser på et så tidlig stadium av en sak er utfordrende. Likevel vil en rettsstilstand hvor barneverntjenesten har opplysninger om barn som lever under alvorlig omsorgssvikt eller vil kunne ha behov for hjelp fra barneverntjenesten, ikke med enkle grep skulle kunne identifisere de aktuelle barna, være i strid med Norges forpliktelser om å beskytte barn mot alle former for omsorgssvikt og overgrep jf. barnekonvensjonen art. 19. Særlig gjelder det i de tilfeller hvor det fremstår klart for barneverntjenesten, at andre instanser har navn på barna som er omfattet av meldingen.

Hvis bekymringsmeldingen inneholder informasjon om hvor barnet bor, kan barneverntjenesten finne barnets navn og hvem som er barnets foreldre ved et folkeregistersøk. I juni 2019 trådte en ny bestemmelse, § 6-4 b i barnevernloven i kraft. Det følger av bestemmelsen at barneverntjenesten kan innhente opplysninger fra folkeregisteret når det er nødvendig for utføre oppgaver etter barnevernloven. Dette er en videreføring av rettsstilstanden⁵.

Barneverntjenesten er bundet av strenge taushetspliktsregler. De har likevel mulighet til å gi opplysninger til andre forvaltningsorganer når dette er nødvendig for å fremme barneverntjenestens oppgaver, jf. § 6-7 tredje ledd. Bestemmelsen er ikke begrenset til noen bestemte faser av barnevernets arbeid med en sak. Bestemmelsen vil være et rettslig grunnlag for at barneverntjenesten ber andre forvaltningsorganer om opplysninger for å identifisere barn som er omfattet av meldingen. Det vil fremme barnevernets oppgaver dersom det er mulig å avklare barns identitet i en sak hvor barneverntjenesten mener det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan føre til tiltak etter kapittel 4 i barnevernloven.

I og med at saken ennå ikke har blitt en undersøkelsessak, kan ikke barneverntjenesten pålegge det organet den henvender seg til å gi opplysninger ved å vise til barnevernloven § 6-4 andre ledd. Denne bestemmelsen kommer først til anvendelse når barneverntjenesten har åpnet undersøkelse.

Det følger imidlertid av offentlighetsloven at alle dokumenter er åpne for innsyn hvis ikke annet følger av lov eller forskrift. Barneverntjenesten kan derfor kun få den informasjonen som avgiverorganet kan og skal gi fra seg. Det vil derfor kunne være tilfeller hvor barneverntjenesten er nødt til å henlegge en sak, fordi de ikke har et rettslig grunnlag som i tilstrekkelig grad gir den informasjonen de trenger for å kunne opprette en undersøkelse.

Vi vil samtidig gjøre oppmerksom på at barneverntjenesten er omfattet av avvergingsplikten i straffeloven § 196. Etter denne bestemmelsen kan, «den som unnlater å anmelde» et straffbart forhold som nærmere oppramset i straffeloven § 196, straffes. Det betyr at barneverntjenesten kan ha plikt til å varsle politiet om forholdet, dersom tjenesten selv ikke anser at den kan avverge det straffbare forholdet, uavhengig av om meldingen kan følges opp med undersøkelse eller må henlegges.

⁵ Se Prop 78 L (2018-2019), merknad til bestemmelsen.

Oppsummering og konklusjon

Hvis barneverntjenesten mottar en alvorlig bekymringsmelding om et eller flere barn, uten at navn kommer frem av meldingen, men hvor meldingens innhold utløser plikten til å undersøke saken nærmere, jf. barnevernloven § 4-3, kan barneverntjenesten ikke uten videre henlegge meldingen med henvisning til at den ikke navngir barnet/barna. Barneverntjenesten kan for det første kontakte melder for å forsøke å få ytterligere opplysninger som identifiserer barnet eller barna. Barneverntjenesten kan også bruke kunnskapen den selv har for å identifisere barna, og benytte tilgjengelig offentlig informasjon. Den kan også innhente opplysninger fra folkeregisteret dersom det vil gi nødvendig informasjon, jf. barnevernloven § 6-4 b. Barneverntjenesten kan også ta kontakt med andre instanser for å få informasjon om barnet/barnas navn, men den kan ikke pålegge andre instanser å gi informasjon på dette stadiet av saken.

Med hilsen

Anders Henriksen (e.f)
avdelingsdirektør

Marianne Føyn Berge
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Kopi til:
Barne- og familiedepartementet
Landets fylkesnemnder
Sentralenheten for fylkesnemndene
Regionene i Bufetat
Barne- og familieetaten, Oslo kommune
Statens helsetilsyn
Barneombudet